طبقات الصوفیه

تقریرات

خواجه عبدالله انصاری هروی

(ربع چهارم قرن پنجم هجری)

مقابله و تصحیح

دکتر محمد سرور مولائی

انتشارات توس
«۲۴۴»

طبقات الصوفیه

تقریرات

شیخ الاسلام ابو اسمعیل عبدالله انصاری هروی

(ربع چهارم قرن پنجم هجری)

مقابله و تصحیح

دکتر محمد سرور مولائی

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

عالم فرود از سخن خویش است،
و حکیم با سخن خویش است برابر،
و عارف و محقق ورای سخن خویش است.

«خواجه عبدالله انصاری»

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

□ طبقات الصوفیه
□ خواجه عبدالله انصاری
□ تصحیح و مقابله حواشی و فهارس از:
دکتر محمد سرور مولایی
□ خطاطی از: محمد احصایی
□ چاپ و صحافی شرکت افست «سهامی عام»،
بهار ۱۳۶۲ تعداد صفحات: شانزده+یکصد و نود و دو+۹۶۸
□ انتشارات توس، اول خیابان دانشگاه، تلفن ۶۶۱۰۰۷
□ بهاء: ۲۸۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه

۱ـ معرفی کتاب یك ـ سه
۲ـ نگاهی به‌اوضاع اجتماعی، سیاسی و فرهنگی هرات سه ـ هفت
۳ـ سیری در احوال پیر هرات هفت ـ سی و یك
۴ـ استادان پیر هرات سی و دو ـ سی و نه
۵ـ پیران او چهل ـ شصت و چهار
۶ـ پیر هرات و مشایخ صوفیه شصت و چهار ـ هشتاد و هفت
۷ـ بررسی آرا و عقاید پیر هرات در طبقات الصوفیه هشتاد و هفت ـ صد و سه
۸ـ نسخه‌های طبقات الصوفیه صد و سه ـ صد و هفت
۹ـ روش تصحیح صد و هفت ـ صد و یازده
۱۰ـ روش تدوین و زمان تالیف طبقات صد و یازده ـ صد و چهارده
۱۱ـ ویژگی‌های زبان طبقات الصوفیه ـ صد و چهارده ـ صد و هفتاد و شش
۱۲ـ آثار پیر هرات صد و هفتاد و شش ـ صد و هشتاد
۱۳ـ پا نوشته‌های مقدمه صد و هشتاد و یك ـ صد و هشتاد و نه
۱۴ـ گزیده‌ی مراجع متن و مقدمه صد و نود ـ صد و نود و دو

متن کتاب

مقدمهٔ مؤلف ۱ ـ ۴
ابوهاشم صوفی ۶ ـ ۹
ذوالنون مصری ۱۱ ـ ۱۴
تقسیم علوم ۱۶ ـ ۱۹
مناجاتهای خواجه عبدالله ۲۰ ـ ۲۲
سیاحت عیسی (ع) ۲۳ ـ ۲۴
عزیزی و ذوالنون ۲۴
ابوالاسود مکی و عزیزی ۲۵ ـ ۲۶

ابوالاسود راعی ۲۶
فضیل عیاض ۳۲ ـ ۳۴
یوسف اسباط ۳۵ ـ ۳۶
معروف کرخی ۳۸ ـ ۳۹
اسرافیل ـ فتح شخرف ۴۱ ـ ۴۲
باسلیمان دارانی ۴۳ ـ ۴۴
سخنان پیر هرات دربارهٔ دیده، دیدار،
بیننده ۴۶ ـ ۴۸
بدایت ـ نهایت ۴۹ ـ ۵۰
مناجاتهای خواجه عبدالله ۵۴ ـ ۵۹
شیخ بوطالب جرجانی ۶۲
مناجاتهای خواجه عبدالله ۶۳ ـ ۶۵
واله ۶۵ ـ ۶۶
ابراهیم‌بن ادهم ۶۸ ـ ۷۲
عمربن ذرالکوفی ۷۶
ابراهیم رباطی ۷۶ ـ ۷۷
ابراهیم اطروش ۷۷ ـ ۷۸
ابراهیم‌بن سعدالعلوی‌الحسینی ۸۱
فتح موصلی ۸۱ ـ ۸۲
فتح شخرف ۸۲ ـ ۸۳
بشربن حارث‌الحافی ۸۵ ـ ۸۶
شقیق‌بن ابراهیم البلخی ۸۶ ـ ۸۷
حارث‌بن اسد محاسبی ۸۹ ـ ۹۰
ابو تراب نخشبی ۹۰ ـ ۹۱
بوحاتم عطار ۹۳ ـ ۹۴
سری سقطی ۹۶ ـ ۹۷
احمد خضرویه بلخی ۹۸ ـ ۹۹
یحیی معاذ رازی ۱۰۱ ـ ۱۰۲
بایزید بسطامی ۱۰۴ ـ ۱۰۹
ابوحفص حداد نیشابوری ۱۱۳ ـ ۱۱۶
عبدالله مهدی باوردی ۱۱۷
حمدون قصار نیشابوری ۱۲۱ ـ ۱۲۲
بوالحسن باروسی ۱۲۲
منصوربن عمار ۱۲۳
احمدبن عاصم‌انطاکی ۱۲۳ ـ ۱۲۴
محمدبن منصور طوسی ۱۲۶ ـ ۱۲۷
علی عکی ۱۲۷
مناجاتهای خواجه عبدالله ۱۲۸
محمدبن یوسف بنا ۱۳۰
عبدالواحدبن زید ۱۳۰ ـ ۱۳۱
سهل‌بن عبدالله تستری ۱۳۳ ـ ۱۳۶
احمدبن وهب ۱۳۹
عباس‌بن حمزه نیسابوری ۱۳۹ ـ ۱۴۰
عباس‌بن یوسف‌الشکلی ۱۴۰
عباس‌بن شاعر الازدی ۱۴۲ ـ ۱۴۳
ابوحمزهٔ خراسانی ۱۴۴ ـ ۱۴۶
ابوحمزهٔ بغدادی بزاز ۱۴۸ ـ ۱۴۹
مناجاتهای خواجه عبدالله ۱۵۱ ـ ۱۵۳
حمزه‌بن عبدالله علوی ۱۵۶
شریف حمزهٔ عقیلی ۱۵۷
ابوسعید خراز ۱۵۹ ـ ۱۶۰
مناجاتهای خواجه عبدالله ۱۶۲ ـ ۱۶۳
یافت و علم ۱۶۴ ـ ۱۶۶
یافت، شناخت ۱۶۷ ـ ۱۷۰
یافت ودیدار ۱۷۱ ـ ۱۷۲
مناجاتهای خواجه‌عبدالله ۱۷۶ ـ ۱۷۹
ابوسعید خراز ۱۸۱ ـ ۱۸۴
حماد قرشی ۱۸۷
بوعمرواکاف ۱۸۸
بوعمرو مروزی ۱۸۸
ابوالحسین نوری ۱۹۰ ـ ۱۹۳
جنید ۱۹۶ ـ ۲۰۲
مسائلی در توحید ۲۰۶ ـ ۲۱۷
ابن‌الکرنبی ۲۲۳
بوالعباس سریج ۲۲۳
دلخوش ۲۲۴
وقت سخن ۲۲۵
حجاب ۲۲۶

هیبت، بیم، فتوت ۲۲۷ ـ ۲۲۸
عمروبن عثمان مکی ۲۳۲ ـ ۲۳۴
شاه شجاع کرمانی ۲۳۶ ـ ۲۳۷
ابوعثمان حیری ۲۴۰
بوعثمان مغربی ۲۴۲ ـ ۲۴۳
طلحهٔ نبلی ۲۴۳
ابوالعباس مسروق ۲۴۵ ـ ۲۴۶
ابوعبدالله مغربی ۲۴۷ ـ ۲۴۸
ابوعبدالله نباجی ۲۵۱
بایعقوب هاشمی ۲۵۲
ممشاد دینوری ۲۵۴ ـ ۲۵۷
حسن‌بن علی مسوحی ۲۶۰ ـ ۲۶۱
رویم ۲۶۲ ـ ۲۶۴
یوسف‌بن حسین رازی ۲۶۷ ـ ۲۶۹
سمنون بغدادی ۲۷۲ ـ ۲۷۴
شیخ زهرون ۲۷۶
شیخ‌عروون‌بن‌الزنابه ۲۷۶ ـ ۲۷۷
محمدبامعتز ۲۷۷
میمون مغربی ۲۷۷ ـ ۲۷۸
عطای سلیمان ۲۷۸ ـ ۲۷۹
علی سهل اصفهانی ۲۸۳ ـ ۲۸۵
علی‌بن حمزهٔ اصفهانی حلاج ۲۸۷ ـ ۲۸۸
علی‌بن شعیب سقاء ۲۸۸
علی‌بن موفق بغدادی ۲۹۰
ابواحمد قلانسی ۲۹۲ ـ ۲۹۳
ابوعبدالله جلا ۲۹۵ ـ ۲۹۶
بوعبید بسری ۲۹۶ ـ ۲۹۷
ابوعبدالله سجزی ۲۹۹
ابوعبدالله حصری ۲۹۹ ـ ۳۰۰
ابن‌الفرجی ۳۰۰
علی‌بن بندار صیرفی ۳۰۱ ـ ۳۰۳
جعفر مبرقع ۳۰۵
ولیدبن عبدالله سقاء ۳۰۵
محمدبن فضل بلخی ۳۰۵ ـ ۳۰۶
ابوعبدالله محمدبن علی‌بن‌الحسین ترمذی ۳۰۶
بوعبدالله عبادانی ۳۰۷ ـ ۳۰۸
ابوعبدالله سالمی ۳۱۲
بوعبدالله جاوپاره همدانی ۳۱۳ ـ ۳۱۴
ابوبکر وراق ترمذی ۳۱۷ ـ ۳۱۸
بوالقاسم حکیم اسحق سمرقندی ۳۱۹
بوبکر صفدی ۳۱۹
هاشمی سغدی ۳۱۹ ـ ۳۲۰
محمدبن حسن جوهری ۳۲۳ ـ ۳۲۴
بوبکر کسائی دینوری ۳۲۶
ابوعلی جوزجانی ۳۲۸
محمد و احمد ابنا ابی‌الورد ۳۲۸
طاهر مقدسی ۳۳۰ ـ ۳۳۱
مناجاتهای خواجه‌عبدالله ۳۳۳ ـ ۳۳۵
بایعقوب مزابلی ۳۳۷ ـ ۳۳۸
ابویعقوب سوسی ۳۳۸ ـ ۳۳۹
بایعقوب نهرجوری ۳۴۱ ـ ۳۴۲
بایعقوب میدانی ۳۴۲ ـ ۳۴۳
خیرنساج ۳۴۵ ـ ۳۴۶
محفوظ‌بن محمود ۳۴۶
ابراهیم خواص ۳۴۸ ـ ۳۵۱
ابومحمد جریری ۳۵۴ ـ ۳۵۵
ابوالعباس عطا ۳۵۷ ـ ۳۵۸
میراث صوفیه ۳۵۸ ـ ۳۶۰
ابوالعباس دینوری ۳۶۳ ـ ۳۶۴
بوالعباس باوروی ۳۶۴
بوالعباس بردعی ۳۶۴
بوالعباس سیاری ۳۶۴ ـ ۳۶۵
ابوالعباس سهروردی ۳۶۵ ـ ۳۶۶
بوالعباس نهاوندی ۳۶۹
بوالعباس نسائی ۳۶۹ ـ ۳۷۰

ابوالعباس قصاب آملی ۳۷۲ ـ ۳۷۴
بوالعباس سریج ۳۷۶
عبدالعزیز ۳۷۶
فارس حمال ۳۷۶
احمدبن‌السری ۳۷۷ ـ ۳۷۸
حسین منصور حلاج ۳۸۰ ـ ۳۸۶
شیخ‌منصور گاوکلاه ۳۹۱
ابوعمرو دمشقی ۳۹۲ ـ ۳۹۳
محمدبن اسماعیل و محمدبن حامد ترمذی ۳۹۳ ـ ۳۹۴
عبدالله‌بن محمد خراز ۳۹۶
بنان حمال ۳۹۶ ـ ۳۹۷
بوالحسن مزین صغیر ۳۹۹ ـ ۴۰۱
ابوالحسن صایغ دینوری ۴۰۳ ـ ۴۰۴
ابوالحسن صبیحی ۴۰۴
بوالحسن سیوطی ۴۰۵
ابن شعره ۴۰۵ ـ ۴۰۶
ابراهیم بن‌داود قصار رقی ۴۰۸ ـ ۴۱۰
ابوجعفر حفار ۴۱۲
بوجعفر شومانی ۴۱۲
بوجعفر صیدلانی ۴۱۲ ـ ۴۱۳
ابوجعفر احمدبن حمدان بن علی‌بن سنان ۴۱۳ ـ ۴۱۴
ابوجعفر فرغانی ۴۱۴ ـ ۴۱۵
بوجعفر حداد ۴۱۸ ـ ۴۱۹
معاذ مصری ۴۱۹ ـ ۴۲۰
بوجعفر مجذوم ۴۲۳ ـ ۴۲۵
ابوالحسین وراق ۴۲۸
ابوالحسین دراج ۴۲۸ ـ ۴۲۹
ابوالحسین سلامی ۴۲۹
ابوالحسین مالکی ۴۲۹ ـ ۴۳۰
ابوبکر واسطی ۴۳۲ ـ ۴۳۴
بوبکر زقاق مصری مهین ۴۳۴ ـ ۴۳۵
ابوبکر کتانی ۴۳۸ ـ ۴۴۰
بوبکر شقاق ۴۴۱
ابوعلی رودباری ۴۴۴ ـ ۴۴۶
ابوبکر شبلی ۴۴۸ ـ ۴۴۹
ابوعلی ثقفی ۴۵۰
ابوعلی کاتب مصری ۴۵۳ ـ ۴۵۴
ابوعلی مشتولی ۴۵۴ ـ ۴۵۵
مرتعش ۴۵۵ ـ ۴۵۶
عبدالله‌بن محمد منازل ۴۵۹ ـ ۴۶۰
ابوبکر یزدانیار ارموی ۴۶۲ ـ ۴۶۳
ابوبکر بیکندی ۴۶۳
ابوبکربن عیسی المطوعی ۴۶۴
ابوبکربن طاهر ابهری ۴۶۴
ابوبکربن ابی‌سعدان ۴۶۴
ابوبکر عطوفی ۴۶۵
ابوبکر مصری ۴۶۷
ابوالخیر تیناتی ۴۷۱ ـ ۴۷۳
ابوالخیر عسقلانی ۴۷۳
بوالخیر حمصی ۴۷۴
ابراهیم‌بن شیبان ۴۷۷ ـ ۴۷۸
ابراهیم مولد ۴۷۹ ـ ۴۸۰
ابراهیم گیلی ۴۸۳ ـ ۴۸۴
ابراهیم نازویه ۴۸۴
مظفر کرمانشاهی ۴۸۴ ـ ۴۸۵
ابوالحسین بنان ۴۸۸
ابوالحسین‌بن هند پارسی ۴۸۸ ـ ۴۸۹
محمدعلیان نسائی ۴۸۹ ـ ۴۹۰
ابوسعیدبن الاعرابی ۴۹۲ ـ ۴۹۳
ابوعمرو زجاجی ۴۹۴ ـ ۴۹۵
ابومحمد جعفربن نصیر خلدی خواص ۴۹۵ ـ ۴۹۶
ابوالحسن پوشنجی ۴۹۷ ـ ۴۹۸
بندار ازکانی ۵۰۱ ـ ۵۰۲
ابوبکر دقی ۵۰۵ ـ ۵۰۷

ابوعمرو نجید ۵۰۷
بوبکر مفید ۵۰۸
بوبکر قصری ۵۱۱
بوبکر موازینی ۵۱۲
بوبکر مغازلی ۵۱۲
بوبکر قطیعی حافظ ۵۱۲
بوبکر طمستانی ۵۱۴ ـ ۵۱۵
عبیدالله رازی ۵۱۹
بوالحسن سیروانی مهین ۵۱۹ ـ ۵۲۰
بوالحسن قرافی ۵۲۰ ـ ۵۲۱
بوسلیمان خواص ۵۲۱
ابوالقاسم نصرآبادی ۵۲۴ ـ ۵۲۵
بوبکر رازی بجلی ۵۲۵ ـ ۵۲۶
بوبکر پالیزوان ۵۲۶
ابوالحسن حصری ۵۲۹ ـ ۵۳۰
ابن‌سمعون ۵۳۰ ـ ۵۳۱
جهم رقی ۵۳۱
شیخ احمد حرانی ۵۳۱ ـ ۵۳۲
بوالحسن ارموی ۵۳۲
ابوبکر فراء ۵۳۲ ـ ۵۳۳
بوبکر شبهی ۵۳۳
ابوعبدالله خفیف شیرازی ۵۳۷ـ۵۳۹
شیخ موسی عمران جیرفتی ۵۳۹ـ۵۴۰
میره ۵۴۰ ـ ۵۴۱
خواجه علی‌حسن ۵۴۷
شیخ بوطالب خزرج‌بن علی بغدادی ۵۴۷ ـ ۵۴۹
ابوعبدالله تروغبدی ۵۴۹ ـ ۵۵۰
بوعبدالله رودباری ۵۵۳ ـ ۵۵۴
بوعبدالله باتیک ۵۵۴
بوعبدالله دونی ۵۵۴ ـ ۵۵۵
بوعبدالله مولی ۵۵۵ ـ ۵۵۶
ابوعبدالله مقری ۵۶۰ ـ ۵۶۱
بومحمد راسبی ۵۶۱ ـ ۵۶۲
بوعبدالله دینوری ۵۶۴ ـ ۵۶۵
ابوالحسن سیروانی کهین ۵۶۷ ـ ۵۷۰
ابوبکر طرسوسی ۵۷۲ ـ ۵۷۳
حکایاتی در سماع ۵۷۳ ـ ۵۷۵
ابوبکر سوسی صوفی ۵۷۹ ـ ۵۸۰
مشایخی که در سماع برفته‌اند ۵۸۰ ـ ۵۸۱
بوبکر شکین ۵۸۴ ـ ۵۸۵
سهل صعلوکی ۵۸۵ ـ ۵۸۶
خلف مغربی ۵۸۸
محمد بوالعباس ۵۸۹
باب فرغانی ۵۸۹
بوالازهر اصطخری ۵۹۰
ابوعلی مغازلی اصم بغدادی ۵۹۰
چند حکایت ۵۹۰ ـ ۵۹۱
ابوعلی‌بن حمزهٔ رازی ۵۹۴
شیخ احمد تجار استارآبادی ۵۹۴ ـ ۵۹۵
بوبکر قوهی ۵۹۵
خیرچهٔ غلام ۵۹۵ ـ ۵۹۶
محمدعبدالله گازر ۵۹۶ ـ ۵۹۷
لیث پوشنجه ۵۹۸ ـ ۵۹۹
بووایل شقیق‌بن سلمهٔ کوفی ۵۹۸
بوالحسین جهضم همدانی ۶۰۲ ـ ۶۰۳
بوالحسین طرزی ۶۰۳
بوالحسین سرکی ۶۰۶ ـ ۶۰۷
شیخ جوالگی ۶۰۷ ـ ۶۰۸
بوالحسن حداد هروی ۶۰۸ ـ ۶۰۹
ابوالمظفر ترمذی ۶۱۱ ـ ۶۱۲
شریف حمزهٔ عقیلی ۶۱۲ ـ ۶۱۳
عارف عیار ۶۱۳ ـ ۶۱۴
بوالحسین سال به ۶۱۷ ـ ۶۱۸
بوالحسین مرو رودی ۶۲۱

حسین شماخ ۶۲۱ ـ ۶۲۲
تعاریف تصوف ۶۲۳ ـ ۶۲۴
ابومنصور معمر اصفهانی ۶۲۴ـ۶۲۵
باحامد دوستان ۶۲۵
بوعلی دقاق ۶۳۰ ـ ۶۳۲
فصل در معرفت و توحید ۶۳۵ ـ۶۵۶

فهرست‌ها

نام سوره و آیه‌های قرآن ۶۶۷ ـ۶۶۸
فهرست احادیث ۶۶۹ ـ ۶۷۰
فهرست اشعار عربی ۶۷۱ ـ ۶۸۷
فهرست اقوال و تعاریف مشایخ به عربی ۶۸۸ ـ ۷۰۵
فهرست سخنان مشایخ به پارسی ۷۰۶ ـ ۷۱۵
فهرست اصطلاحات عرفانی ۷۱۶ ـ ۷۵۲
فهرست مناجاتها و دعاهای مشایخ ۷۵۳
فهرست داستانها و حکایات ۷۵۴ ـ ۷۵۸
نام کتابهائی که در متن آمده است ۷۵۹
فهرست لغات و ترکیبات ۷۶۰ ـ ۷۸۹
فهرست اعلام اشخاص و نکات مربوط به مشایخ ۷۹۰ ـ ۸۵۵
فهرست نام جای‌ها ۸۵۶ ـ ۸۶۰
تفصیل اختلافات نسخهٔ «ه» ۸۶۳ ـ ۹۶۸

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی